

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης»

(2009/C 27/22)

Στις 25 Οκτωβρίου 2007, η μελλοντική γαλλική Προεδρία ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να προβεί στην κατάρτιση γνωμοδότησης με θέμα:

«Ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης».

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Ιουνίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Olsson.

Κατά την 446η σύνοδο ολομέλειάς της, στις 9 και 10 Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 2008), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 133 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Τη στιγμή της υιοθέτησης της παρούσας γνωμοδότησης, και υπό το φώς του δημοψηφίσματος 12 Ιουνίου για τη Συνθήκη της Λισαβόνας, το καθεστώς και το μέλλον της Συνθήκης πρέπει να διασαφηνιστούν. Η γνωμοδότηση αναφέρεται ευρύτατα στη Συνθήκη της Λισαβόνας και στη διάσταση και τις δυνατότητες της κοινωνικής πολιτικής της. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι τα επιχειρήματα υπέρ ενός νέου φιλόδοξου και συμμετοχικού ευρωπαϊκού προγράμματος κοινωνικής δράσης εξακολουθούν να είναι επίκαιρα και ακόμη πιο αναγκαία.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης (ΕΠΚΔ), έτσι ώστε η κοινωνική εξέλιξη της ΕΕ να συμβαδίζει με τις εξελίξεις της οικονομίας και της αγοράς. Είναι δε εύθετη στιγμή να αναπτυχθεί αυτό το πρόγραμμα τώρα, έπειτα από τη νέα Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία θεσπίζει νέες δυνατότητες, αρμοδιότητες και στόχους, προκειμένου να δοθεί νέα ώθηση σε μια πιο συμμετοχική και δυναμική κοινωνική Ευρώπη. Το νέο πρόγραμμα θα πρέπει να προωθεί, με απτούς και έμπρακτους τρόπους, τους στόχους και τις φιλοδοξίες της ΕΕ στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής για μια περίοδο που θα εκτείνεται πολύ πιο πέρα από το 2010 και να αποτελεί έναν ολοκληρωμένο χάρτη πορείας για την πολιτική δράση.

1.2 Ο κοινωνικός διάλογος παραμένει βασικός πυλώνας και πρέπει να ενισχυθεί. Το πρόγραμμα θα πρέπει να αποκαταστήσει την επαφή με τους πολίτες και την οργανωμένη κοινωνία τους, μέσω του διαλόγου των πολιτών και με τη διασύνδεση των πρωτοβουλιών της ΕΕ με συμμετοχικές διαδικασίες που αναπτύσσονται «από τη βάση προς τα άνω».

1.3 Το πρόγραμμα θα πρέπει να καλύπτει ιδίως πεδία πολιτικής όπως η ποιότητα ζωής, τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα, η ενίσχυση της ικανότητας δράσης των πολιτών, η κοινωνική αλληλεγγύη, η υψηλή ποιότητα απασχόλησης και εργασίας, η κοινωνική επιχειρηματικότητα, η διαχείριση των αλλαγών, η προαγωγή των βασικών κοινωνικών προτύπων στις εξωτερικές και ιδίως στις εμπορικές σχέσεις της ΕΕ. Θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν όλα τα διαθέσιμα μέσα και εργαλεία. Η κοινοτική μέθοδος θα πρέπει να διατηρηθεί, αλλά και να συμπληρωθεί με άλλες «νέες» μεθόδους. Η χρηματοδοτική υποστήριξη του προγράμματος μπορεί να γίνει με ανακατανομή των κονδυλίων του τρέχοντος προϋπολογισμού, ενώ κατά τη μεταρρύθμιση του προϋπολογισμού μετά το 2013 θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην κοινωνική συνοχή.

2. Εισαγωγή — Ιστορικό

2.1 Η επικείμενη γαλλική Προεδρία της ΕΕ έχει ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει

γνωμοδότηση σχετικά με το ενδεχόμενο ενός ευρωπαϊκού προγράμματος κοινωνικής δράσης.

2.2 Με την αίτηση γνωμοδότησής της, η γαλλική Προεδρία φαίνεται να δίδει συνέχεια στην προηγούμενη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με την *ανασκόπηση της ευρωπαϊκής κοινωνικής πραγματικότητας*, στην οποία η ΕΟΚΕ υποστήριξε ότι «προκειμένου να οικοδομηθεί η βάση μιας νέας συναίνεσης όσον αφορά τις κοινωνικές προκλήσεις που απασχολούν την Ευρώπη, χρειάζεται να διατυπωθεί ένα νέο πρόγραμμα κοινωνικής δράσης», το οποίο να λαμβάνει υπόψη τόσο τις οικονομικές πραγματικότητες όσο και τις κοινωνικές προσδοκίες⁽¹⁾.

2.3 Η εν λόγω γνωμοδότηση αναφερόταν στο *ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης του 1989*, το οποίο αποτελούσε αναπόσπαστο μέρος του αναγνωρίσιμου πλέον *ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου* και καταδείκνυε την πραγματικότητα της κοινωνικής διάστασης της ενιαίας εσωτερικής αγοράς. Ήταν ένα τριετές πρόγραμμα δράσης, το «κύριο μέσο στήριξης για τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής στον κοινωνικό τομέα», με 45 σαφή μέτρα, τα οποία θεωρούσε «επιτακτικό να προαχθούν, προκειμένου να δοθεί απτή έκφραση, σε κοινοτικό επίπεδο, στις αρχές που περιλαμβάνονται στον Κοινοτικό Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων»⁽²⁾. Τα μέτρα ήταν νομοθετικά και μη νομοθετικά και κάλυπταν την κοινοτική δράση σε όλα σχεδόν τα κοινωνικά πεδία, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της «βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας» που προβλέπεται στη Συνθήκη.

2.4 Το ευρωπαϊκό κοινωνικό κεκτημένο που επιτεύχθηκε χάρη στο πρόγραμμα κοινωνικής δράσης του 1989 δεν συμβαδίζει με τις σημερινές οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης, της κλιματικής αλλαγής και της δημογραφικής εξέλιξης. Οι προκλήσεις αυτές οξύνθηκαν ακόμη περισσότερο με την επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης, τις διαταραχές των χρηματοπιστωτικών αγορών και την επαπειλούμενη επισιτιστική κρίση. Ορισμένες ομάδες και πολίτες δεισιδανούνται μάλιστα κάποια τελμάτωση της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής, σε σύγκριση με την πρόοδο των πολιτικών για την εσωτερική αγορά.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 18.1.2007 με θέμα «Ανασκόπηση της πραγματικότητας της ευρωπαϊκής κοινωνίας», εισηγητής: ο κ. Olsson (EE C 93 της 27.4.2007), σημείο 5.8.

⁽²⁾ Από τον Χάρτη για το Πρόγραμμα, Social Europe 1/90, σ. 28.

2.5 Η καταγραφή της κοινωνικής πραγματικότητας κατέδειξε ότι μία ταχέως μεταβαλλόμενη ευρωπαϊκή κοινωνία της αφθονίας παρέχει μεν περισσότερες ευκαιρίες, γεννά όμως και νέους κοινωνικούς κινδύνους. Θέματα όπως οι διαφορές των εισοδημάτων, η ισότητα των ευκαιριών, οι αλλαγές στην αγορά εργασίας, η ισότητα και οι μισθολογικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων, η παιδική φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός, το «ρήγμα μεταξύ των γενεών», τα μεταβαλλόμενα οικογενειακά πρότυπα και η πρόσβαση στη στέγη και στις υπηρεσίες παιδικής μέριμνας, η κατάσταση των αναπήρων, η μετανάστευση και η κοινωνική ενσωμάτωση τονίστηκαν ιδιαίτερα στο πλαίσιο αυτής της καταγραφής.

3. Νέο πλαίσιο για ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης

3.1 Οι πολιτικοί συνειδητοποιούν ολοένα και περισσότερο ότι απαιτούνται νέες πολιτικές κατευθύνσεις για να μπορέσουν να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις που τίθενται στο ευρωπαϊκό πρότυπο κοινωνίας. Οι ευρωπαίοι πολίτες αναμένουν νέες δράσεις κοινωνικής πολιτικής, οι οποίες θα πρέπει να συντείνουν στην κοινωνική πρόοδο και στην οικονομική βιωσιμότητα.

3.2 Η μεταρρυθμιστική Συνθήκη της Λισαβόνας διανοίγει μια νέα δυνατότητα για την εφαρμογή ενός ευρωπαϊκού προγράμματος κοινωνικής δράσης, αναθέτοντας στην ΕΕ νέους κοινωνικούς στόχους⁽³⁾: πλήρη απασχόληση και κοινωνική πρόοδο, καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων, προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και προστασίας, ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

3.3 Η μεταρρυθμιστική Συνθήκη ενισχύει επίσης τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επίτευξη αυτών των κοινωνικών στόχων.

3.4 Οι δυνατότητες περαιτέρω ενίσχυσης της κοινωνικής Ευρώπης καθιερώνονται, πιο συγκεκριμένα, με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, με την υποχρεωτική πρόβλεψη μιας «οριζόντιας κοινωνικής ρήτρας» και με το Πρωτόκολλο για τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος. Η Συνθήκη παρέχει επίσης δυνατότητες «ενισχυμένης συνεργασίας», τις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να προωθήσουν και να αξιοποιήσουν στον κοινωνικό τομέα⁽⁴⁾.

3.5 Η Συνθήκη επιβεβαιώνει τον ρόλο των κοινωνικών εταίρων και τη συμβολή τους σε μίαν Ευρώπη οικονομικής και κοινωνικής προόδου. Με τις διατάξεις της για τη «συμμετοχική δημοκρατία» παρέχει επίσης νέες ευκαιρίες και πρόσθετα μέσα —όπως π.χ. η «πρωτοβουλία των πολιτών»— για τη συμμετοχή των πολιτών και των οργανώσεών τους στην οικοδόμηση μιας περισσότερο κοινωνικής Ευρώπης. Η ΕΟΚΕ οφείλει να διαδραματίσει ενεργό ρόλο σε αυτό το πεδίο.

3.6 Η ΕΟΚΕ θα ήθελε επίσης να υπενθυμίσει τη δήλωση⁽⁵⁾ εννέα κυβερνήσεων, οι οποίες τόνισαν την ανάγκη ενίσχυσης του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου, καθώς αυτό έχει οδηγήσει σε κοινωνική πρόοδο και μπορεί να ανταποκριθεί στις σημερινές προκλήσεις. Η δήλωση υπογραμμίζει την ευθύνη των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων για την αναζωογόνηση της κοινωνικής Ευρώπης και την αξιοποίηση όλων των μέσων που έχουν στη διάθεσή τους, με έμφαση στον κοινωνικό διάλογο. «Η ΕΕ-27 δεν μπορεί να είναι μόνο μια ζώνη ελεύθερων συναλλαγών, αλλά θα πρέπει να εγγυάται την απαραίτητη ισορροπία μεταξύ της οικονομικής ελευθερίας και

των κοινωνικών δικαιωμάτων, ώστε η εσωτερική αγορά να μπορεί να ρυθμίζεται και στο κοινωνικό επίπεδο». Στο πλαίσιο των εξωτερικών της πολιτικών, η Ένωση θα πρέπει να προάγει τις αξίες του κοινωνικού της προτύπου για την εξασφάλιση δικαίως παγκοσμιοποίησης και αξιοπρεπούς εργασίας για όλους.

3.7 Εν ολίγοις, είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης (ΕΠΚΔ), έτσι ώστε η κοινωνική εξέλιξη της ΕΕ να συμβαδίζει με τις εξελίξεις της οικονομίας και της αγοράς, να συμβάλει στην υιοθέτηση της Στρατηγικής της Λισαβόνας και να προωθήσει τις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές της πτυχές, ώστε να εξελιχθούν μαζί. Είναι δε εύθετη στιγμή να αναπτυχθεί αυτό το πρόγραμμα τώρα, έπειτα από τη νέα Συνθήκη της Λισαβόνας, προκειμένου να δοθεί νέα ώθηση σε μια πιο συμμετοχική και δυναμική κοινωνική Ευρώπη, που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις προσδοκίες των πολιτών. Προς τούτο, το ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης θα πρέπει να είναι πλήρως ενσωματωμένο στη μετά τη Λισαβόνα στρατηγική, η οποία θα βασίζεται στους τέσσερις πυλώνες *απασχόληση, ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή και βιωσιμότητα* και στην οποία η κοινωνική διάσταση θα έχει την ίδια βαρύτητα με την οικονομική.

4. Αρχές και στοιχεία ενός νέου ευρωπαϊκού προγράμματος κοινωνικής δράσης

4.1 Το νέο ΕΠΚΔ πρέπει να εδράζεται σταθερά στις αξίες και τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως αυτοί προβλέπονται στη Συνθήκη της Λισαβόνας. Θα πρέπει να αποτελεί πλαίσιο αναφοράς για ένα δημοκρατικό, αλληλέγγυο, βιώσιμο, ανταγωνιστικό και χωρίς κοινωνικές διακρίσεις χώρο ευημερίας για όλους τους πολίτες της Ευρώπης με βάση την ευρύτερη κατανομή των ευκαιριών, ώστε να μην μένει κανείς στο περιθώριο, καθώς και σημαντικό εργαλείο για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των πολιτών, όπως αυτά κατοχυρώνονται από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Θα πρέπει να βασίζεται στην εποικοδομητική συνεργασία των κρατών μελών και όχι σε έναν ανταγωνιστικό «αγώνα δρόμου για τη χαμηλότερη θέση» όσον αφορά τα κοινωνικά δικαιώματα, την κοινωνική προστασία και τις συνθήκες εργασίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα επιβεβαιώσει με τον τρόπο αυτό τις προθέσεις της σε ό,τι αφορά τα δικαιώματα του ανθρώπου δηλαδή την εξασφάλισή τους στο βέλτιστο επίπεδο.

4.2 Το ΕΠΚΔ προωθεί το όραμα ενός ευρωπαϊκού προτύπου κοινωνίας, το οποίο περιλαμβάνει ταυτόχρονα τόσο την έννοια της «κοινωνικής οικονομίας της αγοράς» όσο και εκείνη του «ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου». Ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις προσδοκίες των πολιτών και ενισχύει την ικανότητα δράσης τους αναγνωρίζοντάς τους δικαιώματα και ευθύνες, ενώ ταυτόχρονα προάγει τη συμμετοχική δημοκρατία και προσδιορίζει και κινητοποιεί τους κατάλληλους φορείς στο πλαίσιο ενός ενισχυμένου κοινωνικού διαλόγου και ενός αποτελεσματικού διαλόγου των πολιτών. Το νέο πρόγραμμα θα πρέπει να ενθαρρύνει μια δημιουργική και καινοτόμο προσέγγιση της αντιμετώπισης των νέων προκλήσεων και κινδύνων.

4.3 Το νέο πρόγραμμα θα πρέπει να βασίζεται στις μακροχρόνιες κοινωνικές και κοινωνιακές προοπτικές, και να ανταποκρίνεται στις νέες προσδοκίες και συνθήκες. Η προοπτική της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας, πρέπει να δώσει έμφαση στα μέτρα για τα παιδιά και τη νέα γενιά.

⁽³⁾ Άρθρο 2.

⁽⁴⁾ Τίτλος IV, άρθρο 10.

⁽⁵⁾ Νέα ώθηση στην κοινωνική Ευρώπη. Υποβλήθηκε από τους Υπουργούς Απασχόλησης του Βελγίου, της Βουλγαρίας, της Ελλάδας, της Ισπανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, της Κύπρου, του Λουξεμβούργου και της Ουγγαρίας:
<http://www.obreal.unibo.it/File.aspx?IdFile=816>

4.4 Το πρόγραμμα οφείλει, συνεπώς, να προσαρμόσει στα νέα δεδομένα και να επιβεβαιώσει τους στόχους, τις προτάσεις και τις φιλοδοξίες της κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ για μια περίοδο που θα εκτείνεται πολύ πιο πέρα από το 2010. Θα πρέπει να αποτελεί έναν ολοκληρωμένο χάρτη πορείας για την πολιτική δράση σε όλα τα επίπεδα, με στόχο την επανενεργοποίηση μιας κοινωνικής Ευρώπης, και να υποστηρίζεται με «Κοινωνικές Ατζέντες»⁽⁶⁾ που θα αναπροσαρμόζονται τακτικά στη βάση των κοινών αξιών.

4.5 Το ΕΠΚΔ συμβαδίζει με ένα δυναμικό ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο⁽⁷⁾. Η ισχύς του προτύπου αυτού έγκειται κυρίως στην ικανότητά του να βασίζεται στις κοινές αξίες, που ενυπάρχουν σε μια ευρεία ποικιλία καταστάσεων, για τη θέσπιση μέσων, διαδικασιών και δράσεων από κοινού με νόμιμους εταίρους, εξασφαλίζοντας πραγματική σύγκλιση όσον αφορά την πρόοδο. Η ικανότητα χρηματοδοτικής παρέμβασης της ΕΕ είναι καθοριστικό στοιχείο για την εξασφάλιση μιας συνεκτικής ανάπτυξης και την κάλυψη των διαρθρωτικών καθυστερήσεων ορισμένων χωρών.

4.6 Το πρόγραμμα αναγνωρίζει ότι η οικονομική ανάπτυξη και η κοινωνική πρόοδος αλληλεξαρτώνται και αλληλοενισχύονται. Ο συνδυασμός της οικονομικής ανταγωνιστικότητας με την κοινωνική δικαιοσύνη και αλληλεγγύη αποτελεί τον πλέον κατάλληλο τρόπο προώθησης της ευημερίας των λαών της Ευρώπης. Το πρόγραμμα θα μπορούσε, με κάποιες εγγυήσεις για τους δικαιούχους, να προβλέψει τον συνδυασμό ιδιωτικών και δημόσιων πρωτοβουλιών για την εξεύρεση βιώσιμων πηγών χρηματοδότησης μιας κοινωνικής πρόνοιας καθολικής κάλυψης. Με τον ίδιο τρόπο, θα πρέπει επίσης να δημιουργήσει ένα πλαίσιο που θα διασφαλίζει καθολικές, προσίτες και ποιοτικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας.

4.7 Το νέο ΕΠΚΔ θα πρέπει, κατά συνέπεια, να υποστηρίζει την κοινωνικά υπεύθυνη επιχειρηματικότητα και τον θεμιτό ανταγωνισμό σε ισότιμες συνθήκες, επιτρέποντας στην εσωτερική αγορά να ευδοκιμεί δίχως κίνδυνο εμφάνισης φαινομένων «κοινωνικού ντάμπινγκ». Στο πλαίσιο αυτό, το πρόγραμμα θα πρέπει, πιο συγκεκριμένα, να εστιάσει στη δημιουργία ποιοτικών θέσεων απασχόλησης για το μέλλον και στην κοινωνία της γνώσης που απαιτείται προς τούτο.

4.8 Η προώθηση της επιχειρηματικότητας με την ευρεία έννοια όπως ορίζεται από την Επιτροπή⁽⁸⁾, θα βελτιώσει τόσο τις οικονομικές όσο και τις κοινωνικές επιδόσεις⁽⁹⁾. Η πολυμορφία στον εν λόγω τομέα πρέπει να διασφαλιστεί και να ενθαρρυνθεί, προκειμένου να αξιοποιηθούν οι ιδιαιτερότητες των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας, καθώς και η συμβολή τους στην κοινωνική διάσταση. Ένα ευρωπαϊκό καταστατικό για τις ενώσεις, τα ιδρύματα, τα ταμεία αλληλασφάλισης και τις μικρές επιχειρήσεις είναι απαραίτητο για να διασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ όλων των οικονομικών φορέων.

⁽⁶⁾ Η Επιτροπή υιοθέτησε ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα στις 2 Ιουλίου 2008 (COM(2008) 412 τελικό).

⁽⁷⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 6.7.2006 με θέμα «Ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο», εισηγητής: ο κ. Ehnmærk (ΕΕ C 309 της 16.12.2006).

⁽⁸⁾ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ορίσει την επιχειρηματικότητα ως εξής: «Η επιχειρηματικότητα αναφέρεται στην ικανότητα ενός ατόμου να μετατρέψει τις ιδέες σε δράση. Περιλαμβάνει τη δημιουργικότητα, την καινοτομία και την ανάληψη κινδύνων καθώς και την ικανότητα κατάρτισης και διαχείρισης σχεδίων προκειμένου να επιτευχθούν στόχοι. Στηρίζει όλους τους πολίτες στην καθημερινή ζωή, τόσο στο σπίτι όσο και στην κοινωνία, και ειδικότερα τους εργαζομένους στο να γνωρίζουν το πλαίσιο της εργασίας τους και να είναι ικανοί να αξιοποιούν τις ευκαιρίες και αποτελεί το θεμέλιο για τις ειδικότερες δεξιότητες και γνώσεις που χρειάζονται οι επιχειρηματίες οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε κοινωνική ή εμπορική δραστηριότητα». Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, 25.10.2007 με θέμα «Επιχειρηματικό πνεύμα και Ατζέντα της Λισαβόνας», σημείο 2.2. Εισηγητρια: η κυρία Sharma, Συνεισηγητής: ο κ. Olsson (ΕΕ C 44 16.2.2008).

⁽⁹⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση ανωτέρω.

4.9 Το ΕΠΚΔ θα πρέπει να βασίζεται σε μια σφαιρική και συνεκτική προσέγγιση και να διερευνά την ιδέα της ενσωμάτωσης της κοινωνικής διάστασης και σε άλλους τομείς πολιτικής. Πρέπει να καταστεί αναπόσπαστο μέρος της μακροοικονομικής και της φορολογικής πολιτικής, της πολιτικής ανταγωνισμού, της στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη, της βιομηχανικής πολιτικής, της εδαφικής συνοχής και της εξωτερικής διάστασης της ΕΕ.

4.10 Ένα νέο ΕΠΚΔ θα προωθήσει με απόδοτο το νέο κοινωνικό όραμα «ευκαιριών ζωής» για τον 21ο αιώνα, που παρουσιάστηκε πρόσφατα από την Επιτροπή⁽¹⁰⁾. Η Επιτροπή προτείνει συγκεκριμένο πολιτικό πλαίσιο δράσης της ΕΕ και υπογραμμίζει ότι αυτό το πρόγραμμα ευκαιριών, πρόσβασης και αλληλεγγύης απαιτεί μακροπρόθεσμες επενδύσεις στο κοινωνικό και το ανθρώπινο κεφάλαιο. Οι εν λόγω επενδύσεις θα αυξήσουν την οικονομική απόδοση, αλλά μπορούν να δικαιολογηθούν και από τη σκοπιά της βιώσιμης ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα αυτή την ιδέα και φρονεί ότι πρέπει να βρεθούν καινοτόμοι τρόποι χρηματοδότησης του ανθρώπινου και του κοινωνικού κεφαλαίου, τόσο στο ευρωπαϊκό όσο και στο εθνικό επίπεδο. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ θα πρέπει να στραφεί και προς αυτές τις επενδύσεις. Θα μπορούσε επίσης να διερευνηθεί η δυνατότητα ενός πανευρωπαϊκού δανειοδοτικού μέσου για την ανάπτυξη των κοινωνικών υποδομών.

4.11 Το ΕΠΚΔ θα πρέπει επίσης να συμβάλει στην επίτευξη μιας πιο δίκαιης και πιο ισορροπημένης παγκοσμιοποίησης, προβάλλοντας τις αρχές και τις αξίες του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου στις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ. Στις εταιρικές σχέσεις με τρίτες χώρες, θα πρέπει να παρέχεται περισσότερη τεχνική και χρηματοδοτική στήριξη, προκειμένου να ενισχυθούν ο κοινωνικός διάλογος και ο διάλογος των πολιτών, καθώς και οι πολιτικές για την απασχόληση και την κοινωνική πρόνοια. Οι εμπορικές σχέσεις θα πρέπει να καθοδηγούνται από τον σεβασμό των ανθρώπινων και των κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως προβλέπονται π.χ. στις αρχές και τους κανόνες της ΔΟΕ⁽¹¹⁾.

5. Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση

5.1 Για να επιτευχθεί κοινωνική πρόοδος, τα όργανα της ΕΕ θα πρέπει να ανταποκριθούν στον καθοδηγητικό τους ρόλο και στις υποχρεώσεις που τους αναθέτει η Συνθήκη. Είναι, συνεπώς, εύθετη η στιγμή για ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης. Στην πράξη, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν με πρακτικότητα και αποδοτικότητα όλα τα διαθέσιμα μέσα και μέτρα που προβλέπονται για τον σκοπό αυτό στη Συνθήκη⁽¹²⁾, με αναγνώριση, ταυτόχρονα, των απαιτήσεων της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

5.2 Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης του 1989 και το σχέδιο για την ενιαία αγορά του 1992, με το οποίο συμβάδιζε, απέδειξαν αμφότερα την αξία της «κοινωνικής μεθόδου». Καθώς η μέθοδος αυτή είναι και σήμερα έγκυρη για την αναθεώρηση της εσωτερικής αγοράς, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να είναι εξίσου έγκυρη και για την αναζωογόνηση της κοινωνικής διάστασης. Υπάρχουν, συνεπώς, δυνατότητες νομοθετικής δράσης στην ΕΕ των 27.

⁽¹⁰⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Ευκαιρίες, πρόσβαση και αλληλεγγύη: ένα νέο κοινωνικό όραμα για την Ευρώπη του 21ου αιώνα», COM(2007) 726 τελικό.

⁽¹¹⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 22.4.2008 με τίτλο «Διαπραγματεύσεις για τη σύναψη νέων εμπορικών συμφωνιών: Η προσέγγιση της ΕΟΚΕ», εισηγητής: ο κ. Peel, συνεισηγητρια: η κ. Pichenot (ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σ. 82).

⁽¹²⁾ Ιδίως στο άρθρο 136 της Συνθήκης της Λισαβόνας.

5.3 Ταυτόχρονα, η πλούσια και πολυφωνική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και των άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στα διάφορα επίπεδα μπορεί να συντελέσει στην ανάπτυξη μεγαλύτερης αίσθησης «οικειοποίησης». Θα πρέπει να συμμετάσχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, για να γίνει το ΕΠΚΔ χρήσιμο, απτό, πρακτικό και να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των πολιτών. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα εξασφαλιστεί διασύνδεση των πρωτοβουλιών της ΕΕ με μια προσέγγιση ενθάρρυνσης των δράσεων «από τη βάση προς τα άνω», όπως περιγράφεται κατωτέρω.

5.4 Θα πρέπει να προσδιοριστούν οι ανάγκες, οι ανησυχίες και οι προσδοκίες των πολιτών. Η πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ανασκόπηση της κοινωνικής πραγματικότητας μπορεί να χρησιμεύσει ως πρότυπο και να εφαρμόζεται σε πιο μόνιμη βάση, φθάνοντας μέχρι και στο τοπικό επίπεδο. Οι αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχουν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στη διαβίβαση των αιτημάτων των πολιτών στο εκάστοτε κατάλληλο επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου του ευρωπαϊκού. Θα πρέπει να συμμετέχουν συστηματικά στις ανασκοπήσεις και τις διαβουλεύσεις που διοργανώνει η Επιτροπή, στα πλαίσια των οποίων η ΕΟΚΕ θα διαδραματίσει το ρόλο της, ως διαμεσολαβητή.

5.5 Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της διοργάνωσης μιας μόνιμης δημόσιας συζήτησης σε όλα τα επίπεδα για την εξέταση των μελλοντικών προκλήσεων και των στρατηγικών επιλογών στον τομέα των κοινωνικών πολιτικών. Σκοπός της συζήτησης αυτής θα πρέπει να είναι να συμβάλει σε μια νέα, προοδευτική συναίνεση σχετικά με την ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική, η οποία θα βασίζεται στην κοινή δέσμευση όλων των συμμετεχόντων.

5.6 Ο διατομεακός, τομεακός και διεθνικός κοινωνικός διάλογος παραμένει ένας από τους βασικούς πυλώνες του κοινωνικού προτύπου στα κράτη μέλη και στο επίπεδο της ΕΕ. Οι εργοδότες και οι συνδικαλιστικές ενώσεις διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων, δεδομένου ότι αποτελούν ισχυρές κινητήριες δυνάμεις της επίτευξης οικονομικής και κοινωνικής προόδου. Η κατάρτιση κοινών εκθέσεων ανάλυσης και οι προτεραιότητες που έχουν θέσει οι ευρωπαϊκοί κοινωνικοί εταίροι θα αποτελέσουν ουσιαστικά στοιχεία του πλαισίου με τις κατάλληλες δράσεις που θα αναληφθούν τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο ⁽¹³⁾.

5.7 Ο διάλογος των πολιτών —ο οποίος πρέπει να διακριθεί σαφώς από τον κοινωνικό διάλογο— θα είναι άλλος ένας βασικός πυλώνας στο μέλλον. Η εξασφάλιση της συμμετοχής των πολιτών και των οργανώσεών τους σε όλα τα επίπεδα για την οικοδόμηση μιας κοινωνικής Ευρώπης θα είναι πραγματική πρόκληση.

5.8 Οι Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές και οι παρεμφερείς οργανισμοί θα πρέπει να τεθούν σε τέτοια θέση ώστε να μπορούν να κληθούν να συμμετάσχουν, μαζί με τις κυβερνήσεις τους, σε όλα τα στάδια της χάραξης και της εφαρμογής του ευρωπαϊκού προγράμματος κοινωνικής δράσης.

5.9 Οι υπάρχουσες εταιρικές σχέσεις και ο διάλογος στον τομέα των κοινωνικών πολιτικών πρέπει να ενισχυθούν στην πράξη. Θα

πρέπει να διαδοθούν, και ενδεχομένως να διερευνηθούν περαιτέρω, οι θετικές εμπειρίες και τα πρότυπα εταιρικών σχέσεων που συνέβαλαν στην κοινωνική ευημερία — είτε αυτά προέρχονται από τα κράτη μέλη είτε από το πλαίσιο της πολιτικής συνοχής της ΕΕ.

5.10 Η αυτονομία και οι ικανότητες των κοινωνικών και οικονομικών φορέων πρέπει να προαχθούν και να υποστηριχθούν με αποτελεσματικά δημόσια μέτρα, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό περιβάλλον που θα βελτιώσει την ικανότητά τους να εκφράζουν την οπτική της «βάσης» και να υποδεικνύουν τους κυριότερους τομείς πολιτικής.

6. Κύριοι τομείς πολιτικής

6.1 Βιώσιμη διαδρομή ζωής

— *Ασφαλείς ατομικές πορείες μέσω συλλογικών δεσμεύσεων.* Κοινές αρχές για την αντιμετώπιση των επαγγελματικών μεταβάσεων σε όλη τη διάρκεια της ζωής των ατόμων και, ιδιαίτερα, για την υποστήριξη της «ευελιξίας με ασφάλεια» ⁽¹⁴⁾ μέσω της εγγυημένης παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης, της πρόσβασης στις υπηρεσίες, της διατήρησης των δικαιωμάτων και της διασφάλισης επαρκούς εισοδήματος, και μέσω μιας δημόσιας και/ή ιδιωτικής χρηματοδότησης σε σχέση με τους φιλόδοξους στόχους που έχουν τεθεί για την ασφάλεια. Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης θα πρέπει να προσαρμοστούν και να συμπληρωθούν, ει δυνατόν, με συλλογικές συμφωνίες και χρηματοδοτικές παροχές αλληλοβοήθειας.

— *Βελτιωμένη ποιότητα ζωής μέσω ενός χάρτη κοινωνικής βιωσιμότητας* που να καλύπτει, για παράδειγμα, θέματα όπως τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα, η κοινωνική προστασία, οι κοινωνικές υπηρεσίες, η υγεία και τα δικαιώματα των ασθενών, συμπεριλαμβανομένων των ψυχικά ασθενών.

6.2 Διασφάλιση των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων

— *Ευρωπαϊκός Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.* Οι αρχές και οι διατάξεις του Χάρτη θα πρέπει να συμβάλουν στον προσανατολισμό και στην ενθάρρυνση της ανάπτυξης της κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ και των σχετικών δράσεων.

— *Επαγρύπνηση για την καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων.* Ανάληψη συμπληρωματικών νομοθετικών δράσεων και άλλων μέτρων για τη διασφάλιση της τήρησης των διατάξεων της Συνθήκης ⁽¹⁵⁾, προκειμένου να καλυφθούν όλοι οι λόγοι διακρίσεων.

— *Κύρωση των διεθνών και των ευρωπαϊκών μέσων που αφορούν τα δικαιώματα του ανθρώπου.* Ανάληψη δράσεων για τη διασφάλιση της νομικής και πρακτικής εφαρμογής των διατάξεων των εν λόγω μέσων και την καλύτερη παρακολούθηση του θέματος από την ΕΕ και τα κράτη μέλη. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

⁽¹³⁾ Βλ., π.χ., την κοινή έκθεση ανάλυσης: «Key challenges facing European Labour Markets» [«Κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ευρωπαϊκές αγορές εργασίας»], που δημοσίευσαν οι BusinessEurope, CCEP και ETUC τον Οκτώβριο του 2007.

⁽¹⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 22.4.2008 για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών για τη θέσπιση κοινών όσον αφορά την ευελιξία με ασφάλεια: περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας μέσω της ευελιξίας με ασφάλεια», εισηγητής: ο κ. Jansson, συνεισηγητής: ο κ. Ardlie (ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σ. 48).

⁽¹⁵⁾ Άρθρο 16 Ε της Συνθήκης της Λισσαβώνας (πρώην άρθρο 13).

6.3 Ενίσχυση της ικανότητας δράσης των πολιτών — Ανάπτυξη ικανοτήτων

- Ευρωπαϊκό πρόγραμμα ανάπτυξης γνώσεων ⁽¹⁶⁾. Παροχή νομικής βάσης και επαρκών οικονομικών πόρων για καίριες προτεραιότητες και δράσεις διά βίου μάθησης.
- Εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τη Νεολαία, και πιο συγκεκριμένα:
 - υιοθέτηση δέσμης μέτρων για την απασχόληση των νέων με σημαντικές επενδύσεις, για τη διασφάλιση της πρόσβασης των νέων σε μία αξιοπρεπή πρώτη επαγγελματική εμπειρία, που θα οδηγήσει σε μονιμότερη απασχόληση στην αγορά εργασίας
 - παροχή δεύτερης ευκαιρίας στα άτομα που εγκαταλείπουν το σχολείο πρόωγα.
- Κοινωνικό πρόγραμμα-πλαίσιο για τις πολιτικές ενσωμάτωσης. Υιοθέτηση αποτελεσματικών, συνεκτικών και βασισμένων στον σεβασμό των δικαιωμάτων πολιτικών για την ενσωμάτωση των μεταναστών, των προσφύγων και των μειονοτήτων με την υποστήριξη φιλόδοξων οικονομικών πόρων. Σταθερή υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ενσωμάτωσης που έχει προταθεί από την ΕΟΚΕ και την Επιτροπή, για να δοθεί φωνή στους μεταναστεύτες.

6.4 Προς μια κοινωνία για όλους

- Εξάλειψη της φτώχειας
 - διατήρηση του στόχου της εξάλειψης της φτώχειας σε όλα τα κράτη μέλη·
 - υλοποίηση ενός οράματος με μηδενική παιδική φτώχεια·
 - αξιοπρεπείς συντάξεις για την καταπολέμηση της φτώχειας των ηλικιωμένων·
 - θέσπιση κοινών αρχών, με σεβασμό της επικουρικότητας, για ένα αξιοπρεπές ελάχιστο εισόδημα.
- Ισότητα των φύλων
 - εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Ισότητα των Φύλων (μέσω της νομοθεσίας, της ΑΜΣ και κοινών αρχών)·
 - σεβασμός των ατομικών δικαιωμάτων των γυναικών·
 - αύξηση της συμμετοχής τους σε όλους τους κοινωνικούς τομείς·
 - καταπολέμηση της φτώχειας των γυναικών·
 - επενδύσεις σε οικονομικά και γεωγραφικά προστιές υπηρεσίες φροντίδας των παιδιών και των ηλικιωμένων·
 - επανεξέταση των συστημάτων φορολογίας και κοινωνικής ασφάλισης·
 - καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.

⁽¹⁶⁾ Βλ. την εισήγηση του Günther Schmied «Transitional Labour Markets: Managing Social Risks over the Life Course» στην άτυπη σύνοδο των Υπουργών Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων στο Guimarães, Πορτογαλία, Ιούλιος 2007: http://www.mtss.gov.pt/eu2007pt/en/preview_documentos.asp?r=29&m=pdf, σ. 69.

- Ανταπόκριση στις ανάγκες μιας γηράσκουσας κοινωνίας
 - δραστηριοποίηση της Ευρωπαϊκής Συμμαχίας για τις Οικογένειες, που υιοθέτησαν οι αρχηγόι κρατών, σε αυτό το πλαίσιο·
 - σύσταση μιας «Συμμαχίας για τους Ηλικιωμένους» ⁽¹⁷⁾·
 - διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης και της χρηματοδοτικής βιωσιμότητας της μακροχρόνιας φροντίδας·
 - έναρξη ερευνητικού προγράμματος·
 - δημιουργία παρατηρητηρίου των βέλτιστων πρακτικών.
- Μια ολοκληρωμένη στρατηγική της ΕΕ για την αναπηρία
 - παρουσίαση πρότασης-πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων ειδικά για λόγους αναπηρίας·
 - παγίωση της αρχής της ενσωμάτωσης του θέματος της αναπηρίας σε όλες τις πολιτικές·
 - παρουσίαση ολοκληρωμένης δέσμης νομοθετικών μέτρων και εκτιμήσεις του αντικτύπου άλλων νόμων.
- Βελτίωση των υπηρεσιών κοινής ωφελείας:

- εισαγωγή της απαιτούμενης νομικής σταθερότητας προκειμένου να εξασφαλισθεί η λειτουργία των υπηρεσιών κοινής ωφελείας και, ιδιαίτερα, των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας καθώς και η διατήρηση υψηλού επιπέδου ποιότητας, ενώ ταυτόχρονα γίνονται σεβαστές οι αρμοδιότητες των φορέων·
- ανάπτυξη ποιοτικών μέσων για την αξιολόγηση των επιδόσεων αυτών των υπηρεσιών με σκοπό την αύξηση της αποτελεσματικότητάς τους και σε σχέση με το κόστος·
- προώθηση των επενδύσεων με συνδυασμό δημόσιων/ιδιωτικών χρηματοδοτήσεων (σύμπραξη δημόσιου/ιδιωτικού τομέα) κυρίως στον τομέα των δημόσιων υποδομών των οποίων η εκμετάλλευση αποφέρει εισοδήματα.

6.5 Δημιουργία απασχόλησης και εργασίας υψηλής ποιότητας

- Μια φιλόδοξη και αποτελεσματική ευρωπαϊκή στρατηγική απασχόλησης. Πιο συγκεκριμένα, μετρήσιμοι στόχοι στους τομείς της ενεργοποίησης, της διά βίου μάθησης, της απασχόλησης των νέων και της ισότητας των φύλων που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο συγκριτικής αξιολόγησης. Η Επιτροπή θα πρέπει να έχει περισσότερες εκτελεστικές εξουσίες.
- Η κινητικότητα μπορεί να γίνει μια ευκαιρία για όλους. Θα πρέπει να αξιοποιηθούν τα οφέλη της εσωτερικής αγοράς με την πλήρη εφαρμογή της ελεύθερης κυκλοφορίας του ανθρώπινου δυναμικού εντός της ΕΕ σε συνδυασμό με:
 - κατάλληλα μέτρα κοινωνικής ασφάλισης (αποδοτικός διεθνικός συντονισμός των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και δυνατότητα μεταφοράς των κοινωνικών δικαιωμάτων σύνταξης και υγείας)·

⁽¹⁷⁾ SOC/308, σχέδιο γνωμοδότησης με θέμα «Ανταπόκριση στις ανάγκες των ηλικιωμένων ατόμων» και εισηγήτρια την κ. Heipisch. Δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα (η γνώμη εγκρίθηκε τον Σεπτέμβριο 2008).

- πρόσβαση στη στέγαση, την υγειονομική περίθαλψη και την εκπαίδευση·
 - ίση μεταχείριση των αποσπασμένων και των διακινούμενων εργαζομένων με τους εργαζόμενους της χώρας υποδοχής·
 - πιο αποτελεσματικοί και συντονισμένοι μηχανισμοί ελέγχου της απόσπασης εργαζομένων.
- *Εργασία υψηλής ποιότητας με δίκαιη αμοιβή.*
- κοινές αρχές για την προώθηση της εργασίας υψηλής ποιότητας με δίκαιη αμοιβή, με παράλληλη μείωση της απασχόλησης υπό επισφαλείς συνθήκες·
 - μέτρα για τους εργαζόμενους χαμηλής εξειδίκευσης και τους ακόμη ανειδίκευτους εργαζόμενους·
 - ενισχυμένες δράσεις για την καταπολέμηση του φαινομένου της αδήλωτης εργασίας·
 - ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού δείκτη ποιότητας της εργασίας·
 - δράσεις για τη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας στον χώρο εργασίας και αποτελεσματικά μέτρα για την αντιμετώπιση των νέων κινδύνων, καθώς και όσον αφορά τους νέους τύπους απασχόλησης.
- *Εξάλειψη όλων των διακρίσεων στην αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω της εφαρμογής αποτελεσματικών στρατηγικών για τη μείωση των διαφορών μεταξύ των δύο φύλων, την καταπολέμηση του αποκλεισμού και της δημιουργίας δυνατοτήτων ενσωμάτωσης.*

6.6 Προώθηση της επιχειρηματικότητας σε κοινωνικό πλαίσιο

Προώθηση της επιχειρηματικότητας με την ευρύτερη δυνατή έννοια, για την ενίσχυση της ανάπτυξης, τη βελτίωση της απασχόλησης, αλλά και την επίτευξη κοινωνικής συνοχής και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.

- *Επιχειρήσεις, κυρίως κοινωνικές επιχειρήσεις και άλλες επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας, ως δρόμοι για την αποτελεσματική ενσωμάτωση στην κοινωνία και την εργασία.*
- Τα προγράμματα της Επιτροπής για την στήριξη της επιχειρηματικότητας θα πρέπει να δίνουν έμφαση στην ποιοτική απασχόληση.
- *Εταιρική κοινωνική ευθύνη.* Ανάδειξη της Ευρώπης σε πόλο αριστείας όσον αφορά την ΕΚΕ, μέσω της παροχής από την ΕΕ κινήτρων για κοινές δράσεις των εργοδοτών, των συνδικαλιστικών ενώσεων, των ΜΚΟ και των δημόσιων αρχών για την ανάπτυξη, εκτός του πλήρους σεβασμού του δικαιώματος στην εργασία και του κοινωνικού δικαίου, βιώσιμων προτύπων και ορθών πρακτικών.

6.7 Πρόβλεψη και παρακολούθηση των διαρθρωτικών αλλαγών

- *Διαχείριση των αλλαγών στο πλαίσιο μιας εταιρικής σχέσης μεταξύ των επιχειρήσεων και όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, όπου η ενημέρωση και η διαβούλευση με τους εργαζομένους και τους εκπροσώπους τους είναι ουσιώδης για την εξεύρεση των κατάλληλων λύσεων.*

- *Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής, της βιομηχανικής, της οικονομικής και της κοινωνικής διάστασης στις προτάσεις της ΕΕ για τη βιομηχανία, την κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον και, παράλληλα, διασφάλιση των κατάλληλων χρηματοδοτικών μέσων για τη στήριξη των νέων τεχνολογιών και τη δημιουργία απασχόλησης.*

6.8 Έμφαση στην εξωτερική διάσταση

- *Πρώθηση των χαρακτηριστικών στοιχείων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου στις εξωτερικές πολιτικές της ΕΕ (ιδίως των εννοιών της αξιοπρεπούς εργασίας, του κοινωνικού διαλόγου και του διαλόγου των πολιτών, π.χ. στις πολιτικές που αφορούν το εμπόριο, τις χώρες ΑΚΕ και τις γειτονικές χώρες).*
- *Ενίσχυση της προσέγγισης της ΔΟΕ*
 - κύρωση και υλοποίηση από τα κράτη μέλη όλων των συναφών συμβάσεων της ΔΟΕ, συμπεριλαμβανομένων όσων αφορούν την καταπολέμηση των διακρίσεων·
 - ενσωμάτωση των βασικών κανόνων της ΔΟΕ στις εμπορικές συμφωνίες·
 - ενίσχυση του εποπτικού συστήματος της ΔΟΕ.
- *Προαγωγή της κοινωνικής και της περιβαλλοντικής επισήμανσης*
- *Αναγωγή των συμβάσεων του ΣΓΠ+ σε σημείο αναφοράς ⁽¹⁸⁾*
- *Προώθηση διεθνών συστημάτων διακυβέρνησης για τις νέες τεχνολογικές και περιβαλλοντικές επιλογές και νέους διεθνείς δημοσιονομικούς κανόνες*
- *Προαγωγή διεθνών συμφωνιών για την ΕΚΕ*
- *Ανάπτυξη και διαχείριση της πολιτικής μετανάστευσης σε συνεργασία με τις χώρες προέλευσης.*

7. Μέθοδοι και μέσα

7.1 Γενικές παρατηρήσεις

7.1.1 Η εξεύρεση κατάλληλων και αποτελεσματικών μεθόδων για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων και την προώθηση της κοινωνικής προόδου είναι ζήτημα κεφαλαιώδους σημασίας.

7.1.2 Επιπροσθέτως της ενισχυμένης εφαρμογής του «κοινωνικού κεκτημένου», θα πρέπει να αξιοποιηθούν πλήρως τόσο τα υφιστάμενα όσο και τα νέα στοιχεία της Συνθήκης, που αναφέρθηκαν ανωτέρω. Το ίδιο ισχύει και για τους άλλους τρόπους δράσης και τα μέτρα.

7.2 Νέα και εκκρεμύσα νομοθεσία

7.2.1 Είναι απαραίτητο να ληφθούν ορισμένα νομοθετικά μέτρα στο πλαίσιο των άρθρων 136 και 137 της Συνθήκης, όπως:

- *η απεμπλοκή της εκκρεμούσας νομοθεσίας (χρόνος εργασίας, εργασία μέσω πρακτορείων, μεταφερόμενες συμπληρωματικές συντάξεις κλπ.)·*

⁽¹⁸⁾ Βλ. σημείο 5.7 της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ της 22.4.2008 με τίτλο «Διαπραγματεύσεις για τη σύναψη νέων εμπορικών συμφωνιών: Η προσέγγιση της ΕΟΚΕ», εισηγητής: ο κ. Peel, συνηγήςτρια: η κ. Pichenot (EE C 211 της 19.8.2008, σ. 82).

- η βελτίωση ορισμένων οδηγιών·
- η σταδιακή κατάργηση του δικαιώματος εξαίρεσης·
- η υιοθέτηση πλαισίου για τους νέους τύπους απασχόλησης και τους νέους κινδύνους στον χώρο εργασίας.

7.3 Ενίσχυση της διαδικασίας μεταφοράς, παρακολούθησης και αξιολόγησης των δράσεων

- Στενή παρακολούθηση της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και των συνεπειών της για το κοινωνικό κεκτημένο και, αν είναι απαραίτητο, θέσπιση πολιτικών και νομοθετικών μέτρων προς αποφυγή του ενδεχομένου της υπονόμησης θεμελιωδών δικαιωμάτων ⁽¹⁹⁾.
- Πλήρης αξιοποίηση του δυναμικού των κοινωνικών εταίρων και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία μεταφοράς και εφαρμογής της νομοθεσίας, των δράσεων και των προγραμμάτων της Κοινότητας.
- Βελτίωση των ικανοτήτων ελέγχου και επιθεώρησης σε θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία και εφαρμογής των δικαιωμάτων των εργαζομένων.

7.4 Συρρύθμιση και αυτορύθμιση

7.4.1 Τα μέσα συρρύθμισης και αυτορύθμισης (συμφωνίες, εθελοντικοί κώδικες δεοντολογίας, πρότυπα κλπ.) μπορούν να συμπληρώσουν τη νομοθεσία-πλαίσιο και τα άλλα μέτρα της ΕΕ και στον κοινωνικό τομέα. Ο κοινωνικός διάλογος εμπίπτει άλλωστε και ο ίδιος σε αυτά τα μέσα. Η συρρύθμιση και η αυτορύθμιση μπορούν να είναι δυναμικές διαδικασίες που ανταποκρίνονται στη ραγδαία εξέλιξη των κοινωνικών συνθηκών. Ωστόσο, θα πρέπει πάντα να αξιολογούνται προσεκτικά, να βασίζονται στη συμμετοχή και την ευθύνη όλων των ενδιαφερομένων και να μην οδηγούν σε πιο αδύναμο νομικό καθεστώς από ό,τι η διαθέσιμη κοινοτική μέθοδος.

7.5 Ανάγκη ενίσχυσης της αυτονομίας και της αποτελεσματικότητας του κοινωνικού διαλόγου

7.5.1 Το τρέχον κοινό πρόγραμμα εργασίας των ευρωπαϊών κοινωνικών εταίρων για την περίοδο 2006-2008 δείχνει ότι ο ευρωπαϊκός κοινωνικός διάλογος είναι έτοιμος να αντιμετωπίσει τις ευρωπαϊκές προκλήσεις, υπό την προϋπόθεση ότι οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι θα υιοθετήσουν τα κατάλληλα μέσα για να επιτύχουν εύρυθμη, δυναμική και αυτόνομη λειτουργία των εργασιακών σχέσεων σε όλα τα επίπεδα. Η ΕΕ μπορεί να τους υποστηρίξει σ' αυτό ως εξής:

- διασφαλίζοντας τη δέουσα διαβούλευση με τους ευρωπαϊούς κοινωνικούς εταίρους στο πλαίσιο του άρθρου 138 της Συνθήκης·
- διασφαλίζοντας την απρόσκοπτη εφαρμογή των κοινών μακροπρόθεσμων προγραμμάτων εργασίας τους·

⁽¹⁹⁾ Π.χ. απόφαση του ΔΕΚ C-341/05 της 18.12.2007 (υπόθεση Laval un Partneri Ltd κατά Svenska Byggnadsarbetareförbundet και άλλων), απόφαση του ΔΕΚ για την υπόθεση Viking και απόφαση του ΔΕΚ C-346/06 (υπόθεση Rüffert).

- ενισχύοντας και με νέα μέσα τις ικανότητες κατάρτισης και δράσης των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των οργανώσεων των εργοδοτών, ιδίως στα νέα κράτη μέλη·

- ενθαρρύνοντας τις διεθνικές συλλογικές συμφωνίες με τη διασφάλιση ενός σταθερού νομικού πλαισίου για πανευρωπαϊκές συλλογικές διαπραγματεύσεις των κοινωνικών εταίρων, το οποίο να περιλαμβάνει και διατάξεις για τη μεταφορά των συλλογικών συμφωνιών·

- μεριμνώντας για την περαιτέρω επεξεργασία των οδηγιών για τη συνεργασία των εργαζομένων, ιδίως για τα δικαιώματα ενημέρωσης και διαβούλευσης.

7.6 Διάλογος των πολιτών — Ενίσχυση της συμμετοχικής δημοκρατίας

7.6.1 Οι διατάξεις της Συνθήκης της Λισαβόνας για τη «συμμετοχική δημοκρατία» ⁽²⁰⁾ παρέχουν νέες ευκαιρίες για την πλήρη συμμετοχή και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, πέραν των κοινωνικών εταίρων, στη διαδικασία χάραξης της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής και ιδιαίτερα στη διαμόρφωση ενός νέου ευρωπαϊκού προγράμματος κοινωνικής δράσης.

7.6.2 Η ΕΟΚΕ είναι το όργανο που εκπροσωπεί την οργανωμένη κοινωνία πολιτών στο επίπεδο της ΕΕ. Η Συνθήκη της Λισαβόνας διευρύνει το πεδίο όπου μπορεί να δραματιστεί πλήρως τον ρόλο της ως μεσολαβητή μεταξύ της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ θα αναλάβει πρωτοβουλίες και θα διερευνήσει τρόπους και μέσα για να καταστήσει πραγματικά λειτουργικό το νέο άρθρο της Συνθήκης και θα αξιολογήσει τις διάφορες μεθόδους συμμετοχής και διαβούλευσης, καθώς και τις εκτιμήσεις αντικτύπου που χρησιμοποιούνται από την Επιτροπή και τα άλλα όργανα της ΕΕ, με στόχο να καταστήσει τις μεθόδους αυτές πιο αξιόπιστες, πιο χρήσιμες και πιο συμμετοχικές. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την έκκλησή της για ένα «καταστατικό του Ευρωπαϊκού Σωματείου» ⁽²¹⁾.

7.7 Το δικαίωμα πρωτοβουλίας των πολιτών — ένα σημαντικό μέσο

7.7.1 Το δικαίωμα πρωτοβουλίας των πολιτών ⁽²²⁾ μπορεί να θεωρηθεί ως ένα από τα πιο σημαντικά μέσα της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην προσπάθειά της να προωθήσει μια κοινωνική Ευρώπη που είναι πιο κοντά στους πολίτες και στις κοινωνικές προσδοκίες τους.

7.7.2 Ως εκ τούτου, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα αυτής της νέας ρήτρας της Συνθήκης. Πρέπει να εξετάσουν κάτω από ποιες συνθήκες μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν και πώς μπορεί να καταστεί πραγματικά λειτουργική. Η ΕΟΚΕ μπορεί να συμβάλει σ' αυτή την ανάλυση, ζητώντας επίσης τη συνεισφορά των εθνικών Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών, καθώς και των εθνικών οργανώσεων τις οποίες εκπροσωπούν τα μέλη της.

⁽²⁰⁾ Άρθρο 8 Β.

⁽²¹⁾ Βλ. π.χ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 28.1.1998 με θέμα «Τα σωματεία και τα ιδρύματα στην Ευρώπη», εισηγητής: ο κ. Olsson (ΕΕ C 95 της 30.3.1998).

⁽²²⁾ Άρθρο 8 Β.4.

7.8 Ενισχυμένη συνεργασία

7.8.1 Η διαρκώς αυξανόμενη πολυμορφία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ένα επιχείρημα υπέρ της ενισχυμένης συνεργασίας. Τα κράτη μέλη που επιθυμούν να προχωρήσουν πιο μακριά και ταχύτερα σε ζητήματα κοινωνικής πολιτικής μπορούν να αξιοποιήσουν αυτήν την ευκαιρία για να βρουν κοινές και ενδεδειγμένες λύσεις. Αυτό, φυσικά, δεν θα πρέπει ούτε να οδηγήσει σε «κοινωνικό ντάμπινγκ» ούτε να αφήσει τελειώς πίσω όσους δεν συμμετέχουν. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι τέτοιου είδους συνεργασία μεταξύ κρατών μελών υφίσταται ήδη σε ορισμένους τομείς ⁽²³⁾.

7.8.2 Μερικοί τομείς που προσφέρονται για ενισχυμένη συνεργασία είναι οι εξής:

- επίτευξη κοινής προσέγγισης σχετικά με τον τρόπο ολοκλήρωσης της οικονομικής και της κοινωνικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ·
- δυνατότητα μεταφοράς και άλλων κοινωνικών δικαιωμάτων, πέραν εκείνων που καλύπτονται από τον κανονισμό για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας ⁽²⁴⁾·
- δράσεις για την ενίσχυση των διάφορων κοινοτικών στρατηγικών όπου η αρμοδιότητα ανήκει κατά κύριο λόγο στα κράτη μέλη όπως, για παράδειγμα, στον τομέα της εκπαίδευσης.

7.9 Ανοικτή μέθοδος συντονισμού (ΑΜΣ)

7.9.1 Σε διάφορες γνωμοδοτήσεις, η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει την ΑΜΣ, θεωρώντας ωστόσο ότι θα έπρεπε να είναι πιο αποτελεσματική. Η ΑΜΣ έχει αποφέρει ορισμένα αποτελέσματα· δυστυχώς, όμως, πολύ συχνά τα κράτη μέλη δεν επιδεικνύουν επαρκή δέσμευση στους στόχους και τα μέτρα που έχουν συμφωνηθεί.

7.9.2 Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει να αξιοποιηθεί η ΑΜΣ για τον καθορισμό τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών στόχων, συνοδευόμενων από καλύτερους κοινωνικούς δείκτες, και να χρησιμοποιηθεί σε νέους τομείς, για παράδειγμα στις πολιτικές για την ενσωμάτωση, τη διαγενεακή αλληλεγγύη και την αναπηρία.

7.9.3 Η ΑΜΣ θα πρέπει να αναπτυχθεί περισσότερο σε τοπικό επίπεδο, αντανακλώντας έτσι τη συμμετοχική προσέγγιση «από τη βάση προς την κορυφή» και τον απαραίτητο συντονισμό των εταιρών και των πολιτικών για την επίτευξη τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης με την υποστήριξη των διαρθρωτικών ταμείων.

7.9.4 Ορισμένες προτάσεις:

- τοπικά, περιφερειακά και εθνικά σχέδια δράσης ως ουσιώδες στοιχείο του ευρωπαϊκού προγράμματος κοινωνικής δράσης·
- συγκριτική αξιολόγηση της ίδιας της ΑΜΣ με βάση συγκεκριμένους στόχους και δείκτες, αξιολογήσεις από ομοτίμους και ανταλλαγή ορθών πρακτικών, όπου θα πρέπει να τονίζεται η διακυβέρνηση και ιδιαίτερα η συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών σε όλα τα επίπεδα.

⁽²³⁾ Για παράδειγμα το ευρώ και το Σένγκεν.

⁽²⁴⁾ Κανονισμός 883/04.

7.10 Κοινές αρχές

7.10.1 Οι πρόσφατες πρωτοβουλίες της Επιτροπής, π.χ. σχετικά με την ευελιξία με ασφάλεια, εισήγαγαν μια «νέα» μέθοδο, η οποία βασίζεται σε κοινές αρχές ως συστάσεις που επαφίενται στην καλή θέληση των κρατών μελών ⁽²⁵⁾.

7.10.2 Η μέθοδος αυτή φαίνεται αξιόλογη όταν εστιάζει σε πολύ ειδικά θέματα και όταν τα κράτη μέλη επιθυμούν να επιτευχθεί πρόοδος, ακόμη και αν η κοινοτική αρμοδιότητα είναι περιορισμένη. Καθώς εμπλέκονται πολλοί τομείς πολιτικής, απαιτείται ολοκληρωμένη προσέγγιση.

7.10.3 Η «μέθοδος των κοινών αρχών» αποτελεί επίσης ευκαιρία για συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, όχι μόνο στη διατύπωση, αλλά ακόμη και στη διαπραγμάτευση και στην εφαρμογή τους.

7.10.4 Είναι, ωστόσο, απαραίτητο να διασυνδεθεί αυτή η «νέα» μέθοδος με άλλα μέσα και μεθόδους της ΕΕ, π.χ. με την ΑΜΣ και τις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές της στρατηγικής της Λισαβόνας, προκειμένου να αξιολογηθεί και να μετρηθεί η αποτελεσματικότητα και η ορθή εφαρμογή της. Κατά την εφαρμογή, έχει σημασία να τηρούνται όντως οι κοινές αρχές ώστε να μη προκαλείται αθέμιτος ανταγωνισμός.

7.11 Δείκτες

7.11.1 Η ΕΟΚΕ συνιστά να εισαχθεί στο πλαίσιο του ΕΠΚΔ και με την ενεργό συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων, μια ειδική δράση για τους δείκτες που θα περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- θέσπιση νέων δεικτών «ευημερίας» που δεν συνδέονται στενά με το ΑΕγχΠ/ΑΕΠ, αλλά επιτρέπουν την καταγραφή της προόδου της κοινωνικής ανάπτυξης ⁽²⁶⁾·
- κατάρτιση αξιόπιστων και συγκρίσιμων κοινωνικών δεικτών υψηλής ποιότητας για την παροχή μιας επαρκώς λεπτομερούς και πραγματικής εικόνας της προόδου σε σχέση με τους στόχους·
- ανάπτυξη ποιοτικών δεικτών για τη μέτρηση, επί παραδείγματι, της προσβασιμότητας και της ποιότητας σε σχέση με τις προσδοκίες, καθώς και της συμμετοχής των χρηστών και της φιλικής προς το χρήστη αντιμετώπισης, για να καταδειχθεί πώς ικανοποιούνται οι ανάγκες των πολιτών.

7.12 Εκτίμηση του αντικτύπου των πολιτικών της ΕΕ

7.12.1 Η νομοθεσία, οι πολιτικές και τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να εξετάζονται ως προς τις κοινωνικές τους συνέπειες. Η Επιτροπή φέρει ιδιαίτερη ευθύνη για αυτή την εκτίμηση του αντικτύπου, στην οποία θα πρέπει να συμμετέχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς. Θα πρέπει να αξιολογούνται ανά πενταετία όλοι οι σημαντικοί τομείς κοινωνικής πολιτικής και, ειδικότερα, ο αντίκτυπός τους στην απασχόληση, την ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την αειφορία. Θα πρέπει να θεσπιστούν ποιοτικά κριτήρια για την υποστήριξη της απαραίτητης αυτής ανάλυσης και αξιολόγησης.

⁽²⁵⁾ Βλ. π.χ. την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Θεσπιση κοινών αρχών όσον αφορά την ευελιξία με ασφάλεια: περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας μέσω της ευελιξίας με ασφάλεια» (COM(2007) 359 τελικό) κ.ά. (ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σ. 48).

⁽²⁶⁾ Σύμφωνα με το έργο του οικονομολόγου και κατόχου βραβείου Νόμπελ Armatya Sen.

7.13 Οικονομικοί πόροι

7.13.1 Το δημοσιονομικό μέσο για την υλοποίηση ενός προγράμματος κοινωνικής δράσης θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο μιας πλήρους αποτύπωσης τόσο των κοινοτικών όσο και των εθνικών οικονομικών πόρων.

7.13.2 Στο πλαίσιο της δημοσιονομικής μεταρρύθμισης θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στις δράσεις που υποστηρίζουν την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Μια ανακατανομή των πόρων είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση και την προαγωγή της συνοχής, της απασχόλησης και του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου και, συνεπώς, του ΕΠΚΔ, σύμφωνα με τις πενταετείς αξιολογήσεις (βλέπε σημείο 7.12.1).

7.13.3 Ωστόσο, μέχρι να τεθεί σε ισχύ ο νέος προϋπολογισμός (2013), ορισμένες ανακατανομές πόρων μπορούν να πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο του υφιστάμενου προϋπολογισμού με και χωρίς επαναδιαπραγματεύσεις μεταξύ των κρατών μελών.

7.13.4 Περισσότερη συνοχή και συντονισμός απαιτείται μεταξύ των διαφόρων ταμείων (π.χ. ταμείο συνοχής, περιφερειακό ταμείο, κοινωνικό ταμείο, ταμείο αγροτικής ανάπτυξης, ευρωπαϊκό ταμείο

προσαρμογής στην παγκοσμιοποίηση (ΕΤΠ)) για την ενσωμάτωση της κοινωνικής διάστασης στις διάφορες πολιτικές.

7.13.5 Προτάσεις για μεσοπρόθεσμες πρωτοβουλίες

- επανεξέταση του ΕΤΠ με ιδιαίτερη έμφαση στο πεδίο και στις μεθόδους εφαρμογής του και την καλύτερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης της σύνδεσής του με το ΕΚΤ. Θα πρέπει να εξεταστεί ως ενδεχόμενο η επέκταση του ΕΤΠ για να καλύψει τον αντίκτυπο των πολιτικών για την κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον στην απασχόληση·
- τα διαρθρωτικά ταμεία θα πρέπει να ανταποκρίνονται περισσότερο στις μικρές κλίμακας, αλλά αποτελεσματικές υποστηρικτικές δομές στο επίπεδο της βάσης·
- θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα Ταμείο Κοινωνικής Καινοτομίας, για την υποστήριξη νέων πρωτοβουλιών πειραματικού χαρακτήρα, σύμφωνα με τη θετική εμπειρία του προγράμματος Equal·
- άμεση σύσταση ενός Δημογραφικού Ταμείου ⁽²⁷⁾·
- ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽²⁷⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 18ης Δεκεμβρίου 2007 σχετικά με την «Τέταρτη έκθεση συνοχής», εισηγητής: ο κ. Derruine (ΕΕ C 120 της 16.5.2008).